

Усвідомлене читання - SKILL на все життя

Глибоке розуміння та інтерпретація літературних текстів відіграють ключову роль у вивченні української літератури. Здобувачі освіти повинні розвивати навички проникнення в зміст, аналізу образів та ідей, щоб отримати максимальну користь від уроків.

Норвезькі вчені К. Сп'єлднес і Ф. Карлсен дослідили впливи електронних пристроїв на літературне читання. За їхніми спостереженнями, літературне читання переживає трансформацію. Цифрові пристрої доповнюють традиційні паперові книги електронними та аудіокнигами, і водночас цифрові технології не сприяють зосередженому читанню, змінюють читацькі звички, але покращують технічні характеристики читацької діяльності.

На думку О.Слижук, Інтернет є лише одним із прикладів джерел інформації. Здатність отримувати доступ, розуміти та обмірковувати всі види інформації є важливою, якщо люди хочуть брати участь у житті сучасного суспільства. Тому система оцінювання читацької грамотності учнів повинна зосереджуватися на навичках читання, які включають **пошук, вибір, інтерпретацію та оцінку** інформації з широкого кола текстів, пов'язаних із ситуаціями як у класі, так і за його межами.

Трохи статистики...

- ☐ PISA - Міжнародне дослідження якості освіти, започатковане Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР);
- ☐ Наразі участь у дослідженнях беруть 80 країн світу, Україна - з 2018 року;
- ☐ Середня успішність з читання складає 488,89 б.;
- ☐ Україна "відстає" на 23 б.;
- ☐ 46,4% українських школярів продемонстрували високий рівень читацької грамотності;
- ☐ Дівчата мають кращі від хлопців показники (різниця складає 46%);
- ☐ "П'ятірка" лідерів: Фінляндія, Сингапур, Естонія, Канада, Китай.

Що таке усвідомлене читання?

Глибоке розуміння

Усвідомлене читання передбачає активне залучення читача, щоб зрозуміти зміст та підтекст прочитаного.

Критичне мислення

Читач ставить запитання, аналізує та робить висновки, замість пасивного сприйняття інформації.

Осмислення

Усвідомлене читання передбачає глибоке осмислення прочитаного, а не лише механічне запам'ятовування.

Зв'язок

Читач шукає зв'язки між прочитаним та власним життєвим досвідом, знаннями, почуттями.

НАВИЧКИ УСВІДОМЛЕНОГО ЧИТАННЯ:

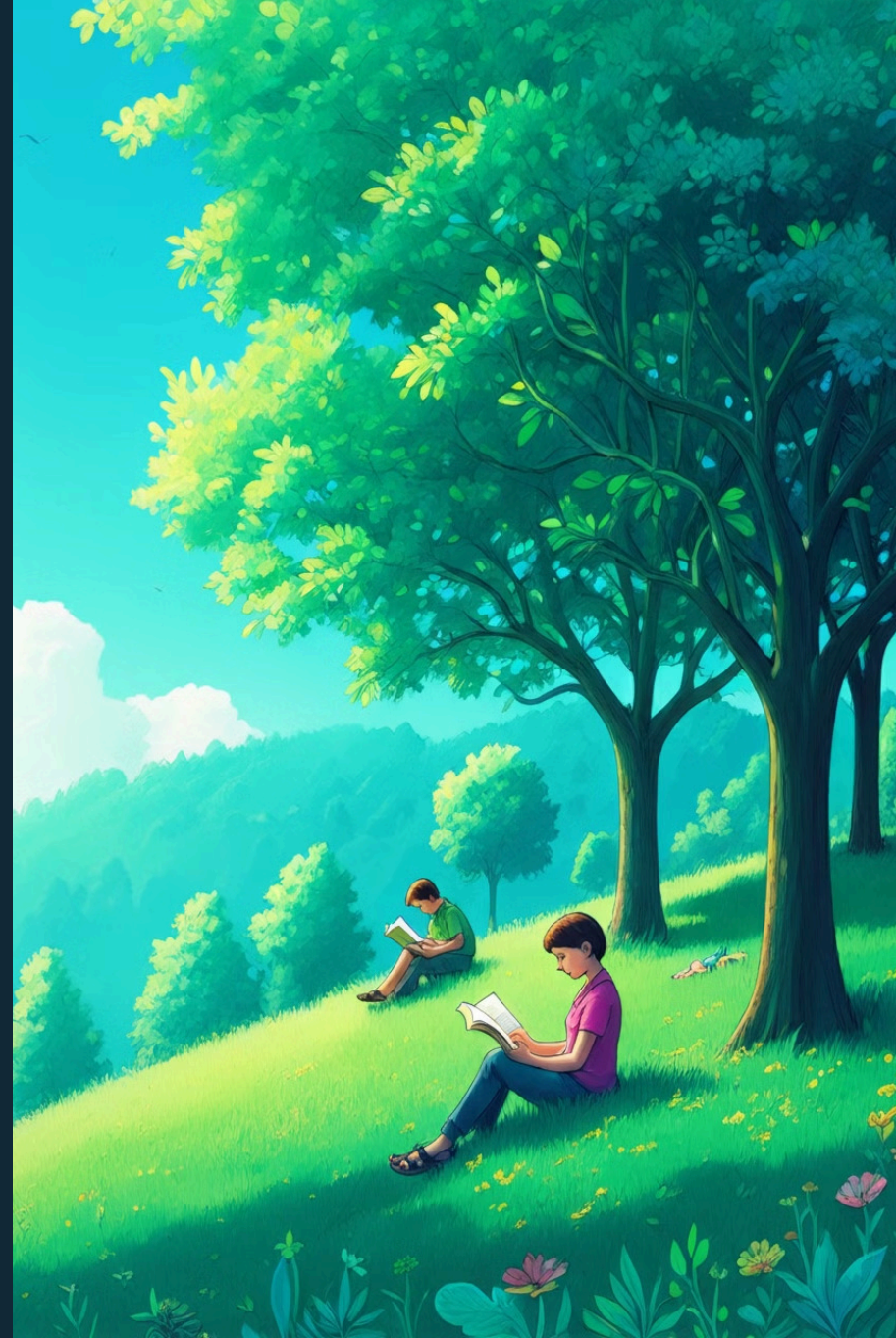
- ☐ ЯК орієнтуватися в структурі тесксту?
- ☐ ЯК зрозуміти його прихований зміст?
- ☐ ЯК виокремити оснвону інформацію?
- ☐ ЯК виділити основні факти?
- ☐ ЯК інтепретувати текст?
- ☐ ЯК зрозуміти логічні або причиново-наслідкові зв'язки?
- ☐ ЯК рефлексувати щодо змісту тексту?
- ☐ ЯК рефлексувати щодо форми тексту?

Важливість усвідомленого читання на уроках української літератури

Усвідомлене читання має ключове значення на уроках української літератури. Воно дозволяє учням глибше розуміти та інтерпретувати художні твори, розвиваючи їхній емоційний інтелект та критичне мислення.

Технології усвідомленого читання сприяють кращому сприйняттю та аналізу літературних образів, мотивів, символіки та стилістичних засобів, що є невід'ємною складовою вивчення української класичної та сучасної літератури.

Методи розвитку навичок усвідомленого читання

Активне обговорення

Заохочуйте учнів до дискусії та обміну думками щодо прочитаного, щоб розвивати їхнє розуміння та критичне мислення.

Стратегії перечитування

Навчіть учнів повертатися до ключових фрагментів тексту, щоб поглибити своє розуміння змісту та прихованих смислів.

Зв'язок з власним досвідом

Заохочуйте учнів встановлювати зв'язки між прочитаним та їхнім особистим досвідом, щоб підсилити процес осмислення тексту.

Виділення ключової інформації

Навчіть учнів ідентифікувати та виділяти найважливіші ідеї, деталі та події у тексті.

Аналіз художніх творів

Глибоке осмислення

Аналіз художніх творів потребує детального розуміння контексту, символізму, мотивів та внутрішнього світу персонажів.

1

Інтерпретація та критичне мислення

Аналізуючи художній твір, важливо формувати власну інтерпретацію та критично осмислювати прочитане.

2

Літературні прийоми

Досліджуючи використання автором стилістичних, композиційних та інших літературних прийомів, можна отримати глибше розуміння твору.

3

Робота з текстом: ідентифікація ключових моментів

1 Визначення теми та головної ідеї

Уважно прочитайте текст, щоб зрозуміти, про що він розповідає та яку основну думку передає автор.

2 Виділення ключових подій та персонажів

Визначте основні події, що відбуваються в тексті, та ключових дійових осіб, їхні ролі та взаємовідносини.

3 Аналіз мовних засобів

Зверніть увагу на художні прийоми, стилістичні особливості, лексику, що допомагають розкрити зміст твору.

4 Інтерпретація прихованих значень

Подумайте, які глибинні, символічні змісти та підтексти закладені в тексті.

Методи читання (за Мортімером Адлером):

- ☐ **Елементарний** - уміння читання, сформоване в початковій школі, розуміння змісту твору відповідно до сюжету.
- ☐ **Інспекційний** - читання ковзким поглядом, або читання по діагоналі з метою опрацювання великого масиву інформації в обмежений проміжок часу. Технологія: погляд на початок сторінки, потім переводимо погляд на останні рядки, щоб можна було "вичепити" потрібні фрази та зрозуміти текст в цілому.
- ☐ **Аналітичний** - найпродуктивніший метод. Читаємо повільно, уважно, робимо нотатки, шукаємо значення незрозумілих слів. Основне завдання такого читання - розуміння та засвоєння думок, сентенцій, закладених автором.
- ☐ **Дослідницький** - одночасне читання декількох книг певної тематики з метою підтвердження/спростування свріх теорій з досліджуваної проблематики.

Розвиток критичного мислення

Глибинне осмислення

Усвідомлене читання передбачає не лише пасивне сприйняття тексту, а й активне залучення учнів до глибинного аналізу та критичного осмислення змісту.

Проблемний підхід

Вчителі заохочують учнів ставити питання, висувати гіпотези та шукати відповіді, розвиваючи навички критичного мислення.

Навички аргументації

Учні вчаться аргументувати свою позицію, спираючись на текст та власні міркування, що сприяє розвитку критичного мислення.

Дискусія та рефлексія

Обговорення та обмін ідеями заохочують учнів глибше осмислювати текст та розвивати навички критичного мислення.

Соціальне значення усвідомленого читання

Усвідомлене читання має важливе соціальне значення. Воно формує грамотних, критично мислячих громадян, здатних аналізувати інформацію та приймати зважені рішення. Це сприяє розвитку демократичного суспільства, де люди беруть активну участь у суспільному житті.

Навички усвідомленого читання дозволяють краще розуміти інші культури, поглиблювати емпатію та толерантність. Це допомагає людям ефективніше комунікувати та співпрацювати один з одним, покращуючи соціальну взаємодію.

Зв'язок між усвідомленим читанням та емоційним інтелектом

Емоційне занурення

Усвідомлене читання дозволяє глибоко зануритися в емоції та почуття літературних героїв, розвиваючи емпатію.

Саморефлексія

Осміслене читання активізує здатність учнів аналізувати власні емоції та почуття, підвищуючи самосвідомість.

Соціальна взаємодія

Обговорення прочитаного розвиває навички комунікації та навички емоційного інтелекту у спілкуванні.

Роль учителя у формуванні навичок усвідомленого читання

Моделювання

Вчитель повинен сам демонструвати навички усвідомленого читання, щоб учні могли наслідувати його приклад.

Стратегії навчання

Вчитель має навчати учнів ефективним стратегіям і прийомам усвідомленого читання, таким як визначення ключових ідей, ставлення запитань, робота з контекстом.

Мотивація

Вчитель повинен заохочувати учнів до усвідомленого читання, пояснюючи його важливість для навчання та особистого розвитку.

Зворотній зв'язок

Вчитель має надавати учням конструктивний зворотній зв'язок щодо їхнього рівня усвідомленого читання та шляхів його покращення.

Сучасні технології та усвідомлене ЧИТАННЯ

Сучасні цифрові технології, такі як електронні книги, аудіокниги та інтерактивні платформи, відкривають нові можливості для підвищення ефективності усвідомленого читання на уроках української літератури.

Використання мультимедійних ресурсів, онлайн-анотацій та коментарів допомагає учням краще зрозуміти та проаналізувати художні твори, розвиваючи їх критичне мислення та емоційний інтелект.

Інтерактивні методи на уроках української літератури

Дискусії

Організація живих обговорень та дискусій за темами літературних творів дозволяє розвивати критичне мислення та навички комунікації учнів.

Рольові ігри

Програвання сцен та персонажів з літературних творів допомагає учням краще зрозуміти мотиви та переживання героїв.

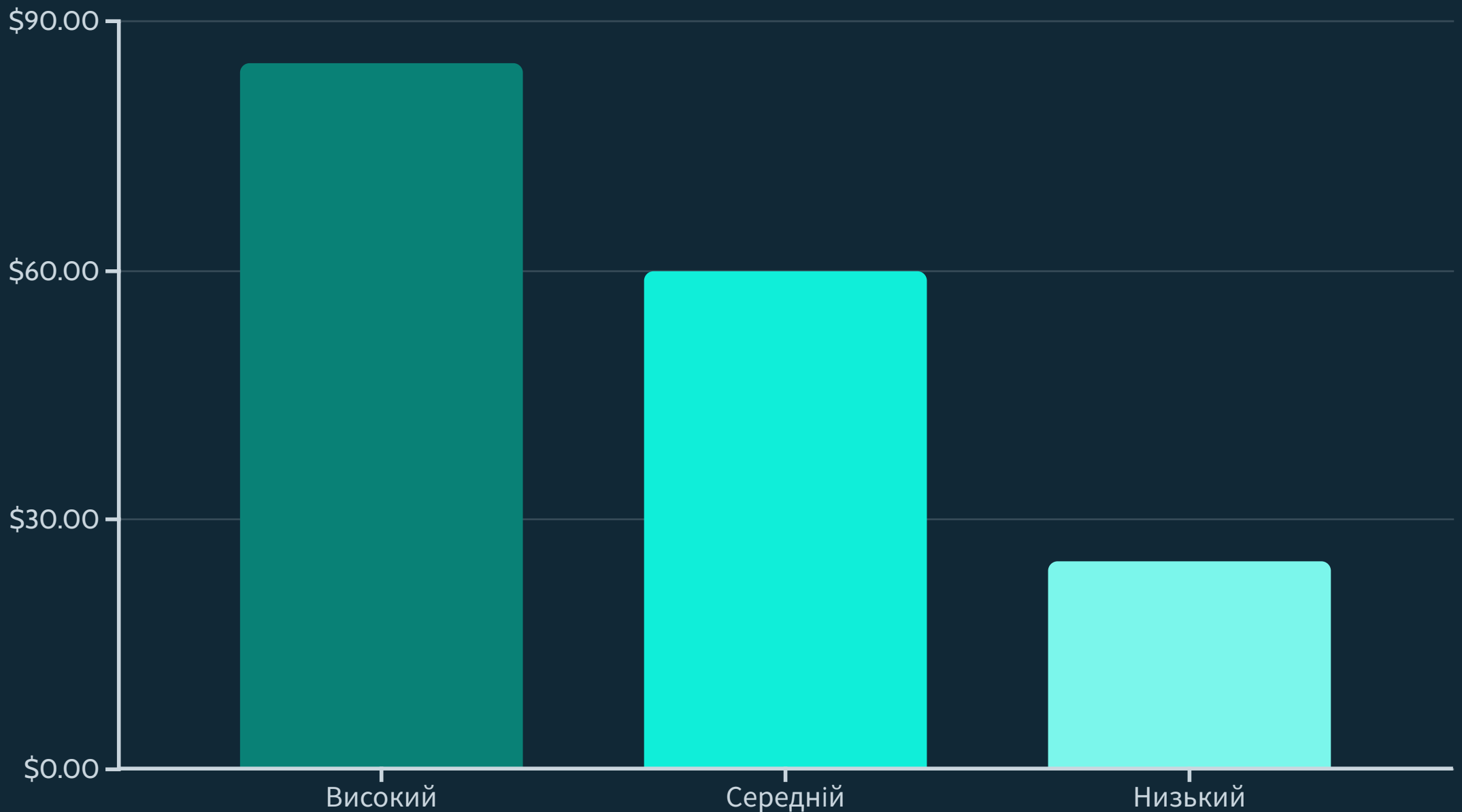
Мультимедійні презентації

Створення мультимедійних презентацій за темами творів активізує творчий потенціал учнів та покращує наочність уроків.

Проектна робота

Групові проекти, присвячені аналізу окремих літературних творів, розвивають навички співпраці та міжособистісної взаємодії.

Оцінювання рівня усвідомленого читання

Оцінювання рівня усвідомленого читання учнів на уроках української літератури є важливим аспектом навчального процесу. Використання різноманітних методів, включаючи тестування та аналіз виконаних завдань, дозволяє визначити сильні та слабкі сторони учнів.

Приклади успішних практик усвідомленого читання

1 Зв'язок із життям

Інтеграція художніх творів з реальним життям учнів, що допомагає краще зрозуміти ідеї та застосувати їх на практиці.

3 Послідовне обговорення

Структуровані дискусії, які допомагають учням глибоко аналізувати текст, формулювати власні судження та обмінюватися ідеями.

2 Рольові ігри

Використання рольових ігор та інсценізацій, які занурюють учнів у контекст твору та розвивають їхнє співчуття до персонажів.

4 Візуальні опори

Використання ілюстрацій, схем, таблиць, які допомагають учням краще зрозуміти та запам'ятати ключові моменти твору.

5 аспектів усвідомленого читання, або як побудувати тексти (за методологією PISA)

- Загальна орієнтація в тексті на його цілісне розуміння - 20%
- Виявлення інформації - 20%
- Інтерпретація тексту - 30%
- Рефлексія на зміст тексту - 15%
- Рефлексія на форму тексту - 15%

Висновки та рекомендації

Поглиблення розуміння

Усвідомлене читання дозволяє учням глибше занурюватися в сенс художніх творів, розвиваючи їхню здатність критично мислити та інтерпретувати прочитане.

Роль вчителя

Вчителі мають створювати сприятливе середовище для розвитку навичок усвідомленого читання, застосовуючи інтерактивні методики та заохочуючи учнів до активної участі.

Колективне обговорення

Спільні обговорення художніх творів допомагають учням глибше осмислювати прочитане, обмінюватися ідеями та розвивати навички критичного мислення.